

בס"ד.

חוברת תרגול לקראת הוראה למידה לבחינת הבגרות באזרחות

הקדמה:

במקצוע האזרחות יש המון מושגים והגדרות שצריך לזכור.
השאלות, ברובן, הן שאלות חשיבה מסדר גבוה של יישום.
בחוברת זו אשתדל לתווך בין המונחים / המושגים והגדרות המושגים השונים לבין
השטח/אירועים אקטואליים.
בחוברת תוכלו לראות את המושג באופן ברור ולתרגל שאלות בצורה הדרגתית עד
לכתיבת תשובות מלאות לשאלות בגרות.
בחוברת הסביר כיצד משיבים על שאלת בגרות ואף אתן פתרונות לשאלות בגרות
כדוגמא.

סימני דרך:

מושג והגדרת המושג / הצג

אירוע אקטואלי

תרגול

איך עונים על שאלת בגרות

מהי "אזרחות"? מהו "אזרח" ?

"אזרחות" פרושה – המעמד המוקנה לאדם מטעם המדינה והיוצר בין האדם לבין המדינה יחס של זיקה הדדית ומערכת של זכויות וחובות משפטיות.

בספר תהילים לז, לה' משמשת המילה "אזרח" כתואר לצמח ששורשיו נאחזים היטב בקרקע שבה ניטע: "ראיתי רשע עריץ מתעה כאזרח רענן". כלומר "אזרח" הוא מי שמושרש במקום שבו הוא יושב ובקרב החברה שהוא שייך לה.

(ישראל מדינה יהודית ודמוקרטית / ד"ר דוד שחר)

כלומר: אזרחות היא : מעמד / חברות במדינה הכוללת מערכת מוגדרת של זכויות וחובות

האזרחות כוללת: *חובות ואחריות של המדינה כלפי האדם האזרח,

*זכויות וחובות של האזרח כלפי המדינה.

שאלה:

אלו חובות אזרחי מדינה מחויבים כלפי המדינה בה הם חיים ?

ואלו זכויות מגיעות להם כבני אדם ?

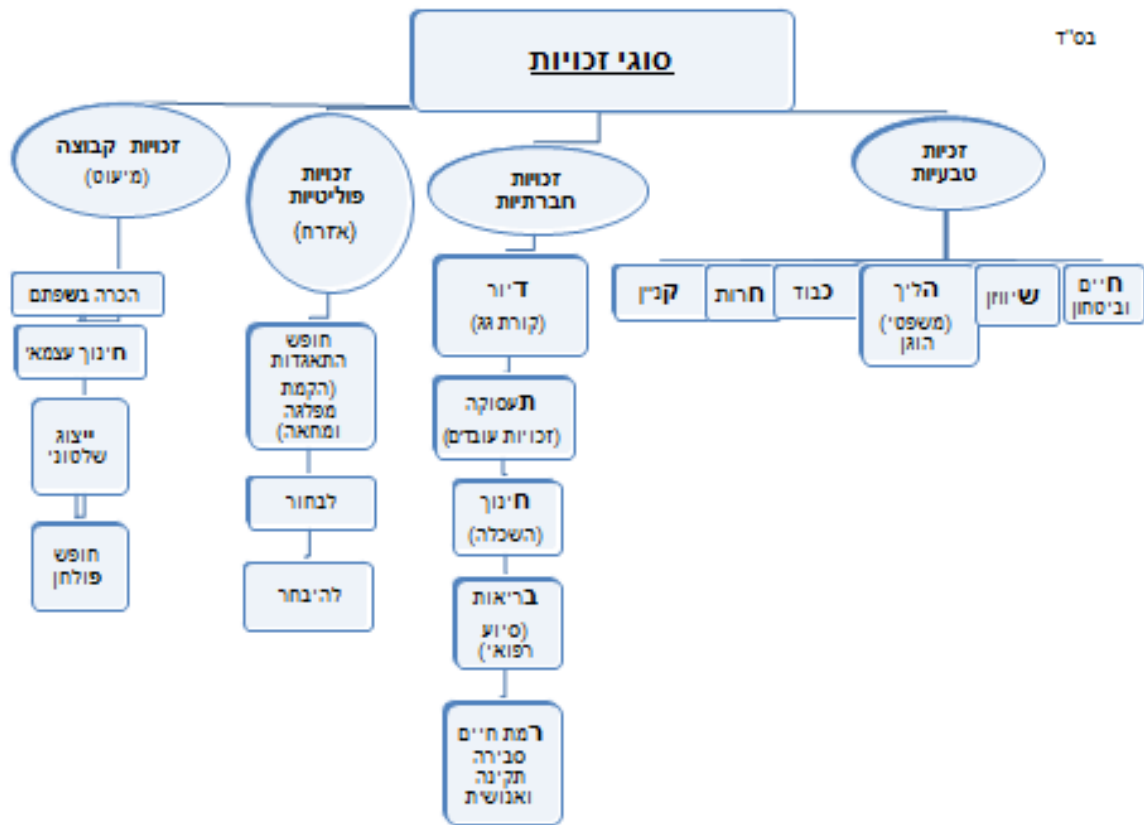

תרגול:

חשוב ומיין בטבלה את הזכויות והחובות על פי מחסן המילים .

לציית לחוקים , להחזיק ברכוש , שוויון , חופש הביטוי ,
חופש המחשבה והמצפון , כבוד , תשלום מיסים,
אדם חף מפשע עד שלא הוכחה אשמתו - משפט הוגן ,
שירות צבאי , חיים ובטחון , חופש התנועה
להימנע מפגיעה בזכויות של אדם אחר , חופש דת , חופש העיסוק
השתתפות בעיצוב החיים הציבוריים (הצבעה בבחירות, ביקורת על השלטון)

<u>זכויות אדם</u>	<u>חובות</u>

ישנם 4 סוגי זכויות :

זכויות טבעיות – זכויות ששייכות לכל אדם מעצם היותו אדם מרגע לידתו. אינן מוענקות ע"י השלטון ואינן תלויות בו. התפישה הדמוקרטית מקבלת כעקרון יסוד את אחריות השלטון לשמירה על הזכויות.

זכויות חברתיות – זכויות המוענקות על ידי המדינה לתושביה. היקפן ואופיין תלויים במדיניות חברתית-כלכלית/ במדינות דמוקרטיות רבות זכויות אלה מוענקות בצורה מוגבלת ומדודה מטרתן להבטיח קיום רמת חיים אנושית, בסיסית/להבטיח קיום אנושי בכבוד.

זכויות פוליטיות – שייכות לכל אזרח מעצם היותו אזרח, הן תקפות רק במדינה בה הוא אזרח, מאפשרות לאדם להשתתף בשלטון ולהשפיע על קבלת ההחלטות במדינה.

זכויות קבוצה – זכויות הניתנות לקבוצות המיעוט האתני/לאומי השונה מזהות רוב האוכלוסייה במדינה. משום שזכויות אלה אמורות לשמר את זהותה הייחודית של הקבוצה. המדינה קובעת את היקף הענקתן ואת מידת התמיכה המוסדית בהן .

זכויות האדם/ זכויות טבעיות (חשה כחק)

☒ תפישה מוסרית-פוליטית המתארת זכויות יסוד המוקנות לכל אדם באשר הוא אדם/ באשר הוא נברא בצלם אלוהים.
 ☒ תיאור הזכויות כטבעיות משמעותו שהן אינן מוענקות ע"י השלטון ואינן תלויות בו. התפישה הדמוקרטית מקבלת כעקרון יסוד את אחריות השלטון לשמירה על הזכויות.

מקובל למנות בין הזכויות הטבעיות: **חיים וביטחון, שוויון, הליך משפטי הוגן, כבוד, חירות, קניין**

הזכות לחיים ולביטחון	☒ זכותו של כל אדם שאף אחד לא יפגע בחייו ובגופו . ☒ חובת המדינה להגן על כל בני האדם החיים בשטחה מפני פגיעה בחייהם ובגופם בידי אחרים.
הזכות ל שוויון	☒ זכותו של כל אדם באשר הוא אדם לקבל יחס שווה בפני החוק ללא הבדל דת גזע לאום מין שפה מוצא, מראה חיצוני, מוגבלות מסוימת והשקפת עולם. ☒ אין להפלות אדם בשל זהותו, שיוכו סממן חיצוני או מגבלה כלשהי .
הזכות ל הליך הוגן	☒ אדם חף מפשע עד שלא הוכחה אשמתו/ אדם זכאי כל עוד לא הורשע בדין ☒ כל אדם זכאי למשפט הוגן ופומבי – (חובה לזכור 2 דוגמאות) - ייצוג ע"י עו"ד, שופטים בלתי תלויים, ענישה בהתאם לחוק בלבד, זכאי לדעת במה הוא נאשם ולראות את הראיות נגדו, זכאי לערער לערכאה גבוהה יותר וכדומה
הזכות ל כבוד	☒ זכותו של כל אדם שלא להיות נתון ליחס משפיל/ מזלזל/ מבזה/ ליחס פוגעני
הזכות לשם טוב	☒ זכותו של כל אדם שאף אחד לא יפרסמם אודותיו מידע שיקרי שלילי
הזכות לפרטיות	☒ זכותו של כל אדם שאף אחד לא יחשוף / יחדור לחייו, לגופו, לחפציו ללא הסכמתו
הזכות ל חירות (חופש) ערך/ עקרון החירות	☒ לכל אדם זכות להחליט / לפעול / לבחור/ לעצב את אישיותו על פי רצונו החופשי - (היבט חיובי) ☒ אין לשלול את חירותו של אדם על ידי מעצר או על ידי הגבלת חופש המחשבה והפעולה שלו - (היבט שלילי) ☒ מן הזכות לחירות נגזרות שורה של חירויות (חופש הביטוי, חופש המחשבה והמצפון, חופש התנועה, חופש העיסוק, חופש הדת, החופש מדת ועוד)
חופש הביטוי	☒ לכל אדם זכות לבטא את עמדותיו/ דעותיו/ מחשבותיו/אמונותיו ☒ בכל דרך (לבוש, פולחן, תקשורת, אמנות, דיבור, בכתב וכו') ובפומבי/ בגלוי
חופש המחשבה והמצפון	☒ לכל אדם זכות להחזיק בכל דעה/ מחשבה בכל נושא לפי בחירתו לכל אדם זכות לפעול בהתאם למצפונו / לפעול על פי נטיות ליבו והערכים בהם הוא מאמין
חופש התנועה	☒ לכל אדם זכות לנוע כרצונו/ להימצא בכל מקום ☒ (זכות הכניסה החופשית למדינה מוקנית לאזרחים בלבד)
חופש העיסוק	☒ לכל אדם זכות לעבוד בכל עבודה/ מקצוע / משלח יד (כפוף להכשרה נדרשת/ רישוי) ☒ (חופש העיסוק מוענק בישראל לאזרחים ותושבים בלבד)
חופש הדת	☒ לכל אדם הזכות להחזיק בכל אמונה, להשתייך לכל קבוצה דתית, לקיים כל טקס, מנהג, או פולחן
חופש מדת	☒ לכל אדם הזכות שלא להחזיק באמונה, לא להשתייך לקבוצה דתית, לא לסבול מכפיה או הטפה דתית, לא לקיים טקס או פולחן דתי בניגוד לרצונו/
זכות ה קניין	☒ לכל אדם הזכות להחזיק ברכוש/ בדבר שיש לו ערך כלכלי ולעשות בו כרצונו ללא התערבותם של אחרים. ☒ אין לפגוע בקניינו של אדם ☒ יש קנין חומרי וקנין רוחני.

הזכות לחיים ולביטחון - הזכות לחופש התנועה

חובת המדינה להגן על כל בני האדם החיים בשטחה - לכל אדם זכות לנוע כרצונו/ להימצא בכל מקום

מעבר טאבה נסגר בפסח 2017

במדינה החליטו בצעד תקדימי לסגור את המעבר לחצי האי ליציאת ישראלים. הסיבה: אזהרת מסע חמורה בשל איום לביצוע פיגוע נגד תיירים בסיני בטווח הזמן המידי .

במטה ללוחמה בטרור קוראים לישראלים השוהים בסיני לצאת לאלתר מהאזור ולשוב לישראל.

הזכות לשוויון

אין להפלות אדם בשל זהותו, שיוכו סממן חיצוני או מגבלה כלשהי

בשנות ה-60 בארה"ב שחורים ולבנים לא יכלו לשבת יחדיו באוטובוס?

באותם ימים החוק קבע כי חלקו הקדמי של האוטובוס מיועד ללבנים ואילו האחורי מיועד לשחורים.

ב 1 - בדצמבר 1955 סירבה רוזה פארקס לפנות את כיסאה לאדם לבן. היא נאסרה, נשפטה והורשעה בהפרת הסדר הציבורי.

הזכות לכבוד

זכותו של כל אדם שלא להיות נתון ליחס משפיל/ מזלזל/ מבזה/ ליחס פוגעני

אנטר קמלו, ילד בן 6 מאורגון, שבארה"ב, מרבה לאחר לבית הספר.

המורים בבית הספר היסודי החליטו לנקוט בצעד קיצוני: הם הושיבו אותו מאחורי פרגוד מקרטון שמסתיר אותו מהילדים האחרים ואילצו אותו לאכול את ארוחת הצהריים לבד.

סביר להניח שאקט משפיל שכזה היה עובר בשתיקה ומבלי שיותר מדי אנשים יהיו מודעים לכך, אלמלא סבתו של האנטר, שהחליטה להעלות את התמונה "לפייסבוק": "זה הנכד שלי", היא רשמה לצד התמונה. "הרכב של אמא שלו לא תמיד נדלק באופן מיידי. לעיתים הוא מגיע לבית הספר באיחור של כמה דקות. אתמול הוא הגיע באיחור של דקה אחת, ואמא שלו גילתה שזו הייתה הדרך שבה הענישו אותו על האיחור."

לדבריה, הם עשו זאת כבר מספר פעמים בעבר, למרות שהאיחורים שלו הם לא באשמתו, ואמו (שחולה באוסטאופורוזיס ומתקשה לתפקד בבוקר) נאלצה לקחת אותו הביתה לאחר שמצאה אותו בוכה ומושפל.

חופש דת

לכל אדם הזכות להחזיק בכל אמונה, להשתייך לכל קבוצה דתית, לקיים כל טקס, מנהג, או פולחן

"מפלצת הספגטי המעופפת" ב לינדסי מילר וניקו אלם מאמינים ב

הם התעקשו להצטלם לרישיון הנהיגה שלהם עם מסננת ספגטי על הראש. זו לא בדיחה, זו האמונה שלהם.

"מפלצת הספגטי המעופפת Flying Spaghettin"

Monster היא האל שלה.

אמונה זו נקראת גם פסטפריאניזם",

שילוב המילים "פסטה" ו"ראסטפארי"

ולעתים ידועה גם כ"נודליזם".

תרגול:

משימה 1:

לפניכם הגדרות העוסקות בנושא זכויות האדם. ציינו ליד כל אחת מהגדרות את המושג המתאים.

1. זכותו של כל אדם לחשוב מחשבות באופן חופשי ולגבש לעצמו דעה על כל נושא בעולם.
2. הזכות הבסיסית ביותר של האדם - הזכות שחיינו וגופו לא יפגעו וחובת המדינה להגן עליו
3. זכותו של כל אדם לנוע בחופשיות ממקום למקום.
4. זכותו של כל אדם לשמור על רכוש חומרי (קרקע, בית, כסף), ו/או רכוש רוחני (המצאות, סרטים, תוכנות מחשב, מאמרים), שהוא ו/או משפחתו הרוויחו.
5. זכותו של כל אדם לחיות את חייו ללא חשיפה, התערבות וחדירה לחייו.
6. זכותו של כל אדם שלא ישפלו ויבזו אותו.
7. אדם חף מפשע עד שלא הוכחה אשמתו.
8. זכותו של כל אדם שאף אחד לא יפרסם עליו מידע שיקרי.
9. זכותו של אדם להחליט שהוא לא מקבל על עצמו את הטקסים הפולחניים של דת מסוימת.
10. כל אדם יכול לעבוד במה שהוא רוצה (כפוף להכשרה נדרשת ומבלי שהדבר יפגע באחרים).

משימה 2:

מן הזכות לחירות נגזרות שורה של חירויות. התאם לכל מקרה את הזכות המתאימה לו.

חופש ביטוי, חופש המחשבה והמצפון, חופש התנועה, חופש עיסוק, חופש הדת

1. ביוני 2011 פתח איציק אלרוב קבוצת מחאה בפייסבוק הקוראת להימנע מקנייה של גבינת קוטג' עקב העלייה המתמשכת במחירי המזון במדינה.
2. א אחד מתפלל במסגד חמש פעמים ביום.
3. גברת לוי נוסעת לפגישות עסקים בסין פעמיים בשנה.
4. החייל ביקש להשתחרר מביצוע פקודה שקיבל בטענה שאינו יכול מצפונית להשלים עם ביצוע הפקודה.
5. שרית סיימה את לימודי הרפואה וכעת היא עובדת בבית החולים.
6. דורית צמחונית.

משימה 3:

קרא את האירועים הבאים והקף בעיגול את התשובה הנכונה.

1. תקלה במערכת הביוב גרמה לזיהום מתמשך של חופי תל אביב . בגלל הזיהום הודיע משרד הבריאות על סגירת חופי הרחצה.

מהי הזכות עליה מגן משרד הבריאות.

- א. הזכות לחופש התנועה
- ב. הזכות לחיים ובטחון
- ג. הזכות לחופש הביטוי
- ד. הזכות לקניין

2. בתא ההלבשה בחנות בגדים מסוימת הוצבה מצלמת מעקב. לטענת בעלי החנות הם הציבו את המצלמה כיוון שבזמן האחרון התרבו מקרי הגניבות בחנות.

מהי הזכות עליה בקשו להגן בעלי החנות.

- א. הזכות לכבוד – פרטיות
- ב. הזכות לחיים ובטחון
- ג. הזכות לחופש הביטוי
- ד. הזכות לקניין

3. בתשדיר בחירות של מפלגה מסוימת יש מסרים גזעניים המעליבים קבוצות בחברה הישראלית.

התשדיר פוגע בזכות ל...

- א. הזכות לכבוד
- ב. הזכות לחיים ובטחון
- ג. הזכות לחופש הביטוי
- ד. הזכות לקניין

4. תחרות טניס בינלאומית התקיימה השנה באחת ממדינות המפרץ הפרסי. בתחרות זו השתתפו טניסאים מקצועיים מרחבי העולם. שלטונות המדינה אפשרו את כניסתם של כל המתחרים למעט טניסאית ישראלית, למרות שהיא עמדה בכל התנאים הנדרשים לשם השתתפות בתחרות.

מהי הזכות של הספורטאית הישראלית נפגעה ע"י שלטונות מדינת המפרץ.

- א. הזכות לחיים ובטחון
- ב. הזכות לחופש התנועה
- ג. הזכות לשוויון
- ד. הזכות לכבוד – שם טוב.

5. ראש עיר הגיש תביעה משפטית נגד מגישי אחת מתוכניות הבידור המשודרות בטלוויזיה. לטענתו, במשך מספר תוכניות סיפרו עליו בדיחות מעליבות. מגישי התוכנית טענו להגנתם שהתוכנית היא תוכנית בידור העוסקת בביקורת חברתית (סאטירה) ואין להגביל את התכנים בהם היא עוסקת.

על איזו זכות ביקשו להגן מגישי התוכנית.

- א. הזכות לכבוד
- ב. הזכות לחופש הביטוי
- ג. הזכות להליך הוגן
- ד. הזכות לחופש המחשבה והמצפון

משימה 4:

זהה את הזכות על – פי המקרה.

1. לצבור כסף בבנק, מבטא את הזכות ל _____
2. ביקורת חברתית, מבטאת את הזכות ל _____
3. לעברייך לא ניתן עורך דין, הזכות שנפגעה היא הזכות ל _____
4. דלתיים פתוחות, מבטאת את הזכות ל _____
5. הצבא אסר על החקלאים לעבוד בשדות הקרובים לגבול בגלל התראה על מחבלים, בשם הזכות ל _____
6. למרות היות בנימין נתניהו ראש ממשלה, מתנהל נגדו הליך משפטי, מבטא את הזכות ל _____
7. מוחמד החליט להמיר את דתו ולהתגייר. הזכות שהוא מימש היא: _____
8. כאשר השופט מחליט לאסור אזרח ללא הגבלת זמן. הזכות הנפגעת היא: _____
9. דורון לא מאמין בשום אמונה דתית, הוא אתאיסט. _____
10. כשפסיקה של שופטים, עלולה להיות מושפעת משיקולים זרים, הזכות שתפגע היא הזכות ל _____

משימה 5:

ציין מהי הזכות שבאה לידי ביטוי בקטע והצג את הזכות (כתוב הגדרה לזכות).

1. בלב אזור תעשייה בניו יורק ניצב מבנה נטוש, בעל המבנה אפשר לאמני רחוב לצייר על קירות המבנה ציורים צבעוניים. באמצעות הציורים הדגישו האמנים רעיונות חברתיים בדרך מקורית וחדשנית והפכו את המקום לאתר תיירות שמבקרים רבים מגיעים אליו.

ציין את הזכות שמימשו האמנים: _____

הצג את הזכות

2.בתי מרקחת יחויבו למכור תרופות רק מאחורי פרגוד (וילון) הפרגוד נועד לאפשר לכל לקוח לרכוש תרופות בלי שאדם העומד מאחוריו בתור יציץ מעבר לכתפו ויוכל לראות אילו תרופות הוא קנה.

ציין את הזכות שרוצה להגן על הלקוחות המגיעים לבית מרקחת _____
הצג את הזכות :

3. מדינת ישראל מחייבת את יצרני הסיגריות להצמיד תווית אזהרה למוצרים שהם משווקים. באזהרה עליהם לכלול פירוט של הנזקים העלולים להיגרם למעשן ולמי שנמצא בסביבתו.

הזכות שהמדינה מבקשת לממש היא: _____
הצג את הזכות:

4. עיתון מקומי מסוים החליט להיאבק בתופעה של שוטרים העוברים עברות תנועה שאינן קשורות למילוי תפקידם. לשם כך, פרסם העיתון במשך כמה שבועות תמונות של מכוניות משטרה שעברו עברות תנועה. מפקד תחנת המשטרה פנה אל העיתון בטענה, פרסום זה גורם לציבור לזלזל בשוטרים ופוגע במעמדם.

הזכות של השוטרים שמימושה נפגע היא _____
הצג את הזכות:

5.משרד התחבורה בברזיל קבע שאסור לנהגי מוניות לשוחח עם הנוסעים על ענייני כדורגל בעת (בזמן) הנסיעה במונית נהגי המוניות התנגדו להנחיה זו.

לטענתם, הם יתקשו למלא את ההנחיה משום שכדורגל הוא תחום העניין המרכזי שלהם, וחשוב להם לדון בו ולהציג את עמדתם בתחום זה.
הזכות שנהגי המונית התבססו עליה בהתנגדותם היא: _____

הצג את הזכות:

איך עונים על שאלת בגרות באזרחות

שאלת אירוע או חצי-אירוע

"שאלת אירוע" היא שאלה שמופיעה בפרק הראשון בבגרות. בשאלת אירוע תקבלו מקרה ובו שני צדדים. בסעיף הראשון תצטרכו לענות על צד א' ובסעיף השני על צד ב'. בד"כ הפסקה הראשונה בשאלת אירוע שייכת לסעיף א' והפסקה השנייה לסעיף ב'. שאלת "חצי אירוע" היא שאלה שמופיע בפרק הרביעי בבגרות, זו שאלה שדומה מאוד לשאלת אירוע, רק שהמקרה שמופיע בה הוא רק בעל צד אחד עליו אתם נשאלים.

בשאלות הללו שלוש מילות שאלה: ציין, הצג, הסבר.

ציין – זיהוי המושג עליו נשאלת (זכות / סוג זכות / עקרון / מדיניות / לאומיות / חוק)

הצג – הגדרת המושג

הסבר - הבהרת הקשר בין המושג לבין האירוע.

חלק זה כולל: **ביסוס / ציטוט מהקטע** שמעיד שהזיהוי שזיהית אכן נכון ומוכיח שההגדרה שנתתם תואמת לזיהוי שלכם (יש לאתר משפט או שניים שהם הרלוונטיים ביותר ואותם לצטט) + **קישור (נימוק)** צריך לקשר בין ההגדרה של המושג ובין הציטוט, כלומר, יש למצוא נקודות אחיזה/ תמיכה למושג.

דוגמא לשאלת בגרות:

בעיר במדינת אלסקה החליטה העירייה לפנות אזרחים חסרי בית המתגוררים במחנות על קרקע ציבורית, משום שהתברר כי השהייה במחנות האלה מסוכנות להם. **העירייה החליטה לפנות אזרחים אלה למקלטים, שם היו מוגנים מפגעי טבע וממעשי אלימות כלפיהם.** באחד הפינויים הוחרמו חפציו של אזרח חסר בית שלא נכח בשעת הפינוי, והוא עתר לבית המשפט העליון במדינה. בעתירתו ביקש מבית המשפט שיורה להחזיר לו את חפציו בטענה שבין החפצים שהוחרמו יש מדליות שקיבל בעבור שירותו בצבא, והן חשובות לו מאוד. בית המשפט קיבל את העתירה והוציא צו המחייב את העירייה להחזיר לו את חפציו.

ציין והצג את **הזכות** של חסרי הבית שעליה **החליטה העירייה להגן**. **הסבר** כיצד זכות זו באה לידי ביטוי בקטע.

השלבים כיצד משיבים על שאלת הבגרות:

1. קריאת השאלה עוד לפני קריאת האירוע.
2. מומלץ להדגיש את מילות ההוראה בכל שאלה.
3. **סמן את המושג** שאתה אמור לזהות
4. **סמן / מרקר את הגוף / האדם שפעל בנדון או טען טענה**
5. **סמן את הנאמר עליו בקטע ואת הסיבה/ המניע מאחורי הטענה / ההחלטה**
6. חשוב מהי התשובה (ציין הזכות) בשלב הזה אתה צריך לעבור על כל רשימת הזכויות ומנסה לראות מהי הזכות ההגיונית ביותר, ורק אז כותב את התשובה.

צינן - בחלק זה נכתוב בצורה קצרה ובלי הסברים מהו המושג שזיהינו:

ה. שכחה ליד ביטוי בקטע היא/הוא

הזכות שבאה לידי ביטוי בקטע היא הזכות לחיים ובטחון.

הצג - בחלק זה כתוב בצורה מדויקת ככל שאפשר את ההגדרה למושג

הצגה " יפה " fe המושג, בלי להיכנס לנקודות שקורות בכלל לקטע

זכותו של כל אדם שאף אחד לא יפגע בחייו ובגופו .

חובת המדינה להגן על כל בני האדם החיים בשטחה מפני פגיעה בחייהם ובגופם בידי אחרים.

הסבר - חלק זה הוא העיקרי בתשובה (40%) ובו יש לפעול באופן מדויק לפי הצורה הבאה:

ביסוס / ביטוי / בקטע נאמר: "

קישור / נימוק: מכאן נובע שהמושג הוא מכיוון ...

צריך לקשר בין ההגדרה של המושג ובין הציטוט, כלומר, יש למצוא נקודות אחיזה/ תמיכה למושג.

ביסוס: "העירייה החליטה לפנות אזרחים אלה למקלטים, שם יהיו מוגנים מפגעי הטבע וממעשי אלימות כלפיהם"

קישור: מכאן נובע שהמושג הוא חיים ובטחון מכיוון שניתן לראות שהעירייה פעלה על מנת להגן על האזרחים מפני פגיעה בחייהם ובגופם בידי אחרים ע"י אלימות - האזרחים מוגנים מפני פגיעה, והרשות (המדינה) היא זו שמגינה עליהם.

דוגמא נוספת:

קבוצות של בני נוער מתנועות נוער המייצגות השקפות שונות המעוניינות לקדם מטרות חברתיות, תרבותיות ודתיות משלהן, לא מצאו מקום מתאים לפעילויות בשעות הפנאי במהלך השבוע ובסופו.
לכן פנו בני הנוער לעירייה וביקשו ממנה סיוע בהקצאת מגרש מתאים לפעילותיהם בעיר. בעזרת תקציב מהעירייה ותרומות שגייסו ממקורות נוספים העירייה הקימה למענם מתחם, במגרש שהיה מיועד לשימוש ציבורי.
דיירים המתגוררים בסמוך עתרו לבית המשפט בדרישה לסגור את המתחם. לטענתם, כשרכשו את הדירותיהם הם פנו לעירייה לבדיקת התכנון העתידי של האזור, ולא נמסר להם שיש כוונה להקים מתחם כזה בשכונתם.
לדבריהם אילו ידעו לא היו רוכשים את הדירות, מכיוון שהפעילות במקום גורמת רעש חזק, ובעקבות זאת נפגע הערך של דירותיהם. בית המשפט דחה את העתירה.

ציין והצג **זכות** של **הדיירים שנפגעה לטענתם**. הסבר את תשובתך על פי הקטע.

ציין - בחלק זה נכתוב בצורה קצרה ובלי הסברים מהו המושג שזיהינו.

הזכות שבאה לידי ביטוי בקטע היא: קניין

הצג - הצגה " יבשה " של המושג, בלי להיכנס לנקודות שקשורות בכלל לקטע.

- לכל אדם הזכות להחזיק ברכוש/ בדבר שיש לו ערך כלכלי
- ולצוות בו כרצונו ללא התערבות של אחרים.
- אין לפגוע בקניינו של אדם
- יש קניין חומרי וקניין רוחני.

הסבר -

ביטוס: " לדבריהם אילו ידעו לא היו רוכשים את הדירות, מכיוון שהפעילות במקום גורמת רעש חזק, ובעקבות זאת נפגע הערך של דירותיהם."

קישור: מכאן נובע שהמשפט הוא קניין מכיוון שהשווי הכלכלי / הכספי של הדירות נפגע עם ירידת ערך הדירות באלף הרעש החזק / מנוע הצדק לצבור רכוש.

משימה:

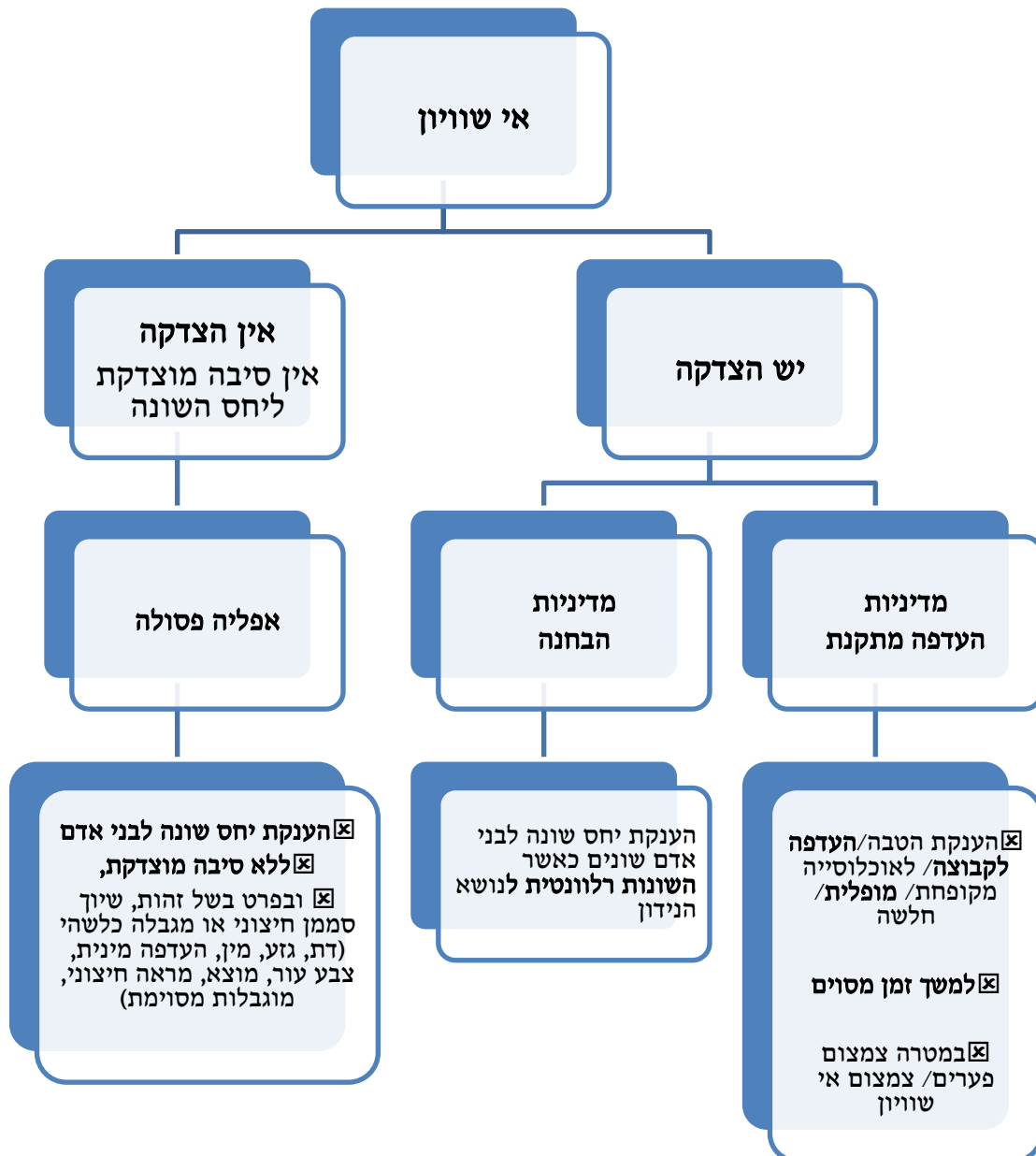
1. בעל מפעל פרטי למוצרי אלקטרוניקה הודיע לעובדיו שהחליט לאסור את העישון בזמן העבודה. הוא הסביר שבתהליך הייצור נדרשת השגחה צמודה ורציפה של העובדים על המכונות במפעל. לטענתו יציאות העובדים להפסקות עישון תכופות, גורמות לתקלות במכונות ולמוצרים פגומים.
בעל המפעל הוסיף שכדי להבטיח שהעובדים לא יעשנו, תיאסר הכנסת סיגריות לתחום המפעל, ויערכו חיפושים בתיקי העובדים ובבגדיהם. ארבעה עובדים אמרו שאינם מוכנים שיחפשו אצלם סיגריות.
א. ציין והצג על איזו זכות ביסס בעל המפעל את החלטתו. הסבר את תשובתך על פי הקטע.
ב. ציין והצג בשם איזו זכות התנגדו ארבעת העובדים לחיפוש. הסבר את תשובתך על פי הקטע.
2. באחת ממדינות אירופה נחקק חוק חדש, המדינה תפקח על העברת כספי תרומות לארגונים לא ממשלתיים הפועלים בתחומים, כמו תרבות, רווחה וחינוך. על פי חוק זה, הארגונים חייבים להגיש לממשלה את שמות התורמים וכן נתונים על גובה התרומות ויעדיהן. לטענת המדינה, פיקוח זה נחוץ מכיוון שחלק מכספי התרומות, שמעוברים לארגונים שונים, מגיע לקבוצות טרור שמטרתן לפגוע באוכלוסייה במדינה.
נציגי הארגונים יצאו במחאה נגד החוק החדש. הם טענו שתורמים רבים רוצים להישאר בעילום שם והעברת המידע של שמותיהם ועל גובה תרומותיהם לידי המדינה עשויה לגרום להדלפה של מידע זה לתקשורת.
א. ציין והצג על איזו זכות המדינה רוצה להגן באמצעות החוק החדש. הסבר את תשובתך על פי הקטע.
ב. ציין והצג איזו זכות של התורמים עלולה להיפגע בגלל חוק זה, לטענת הארגונים. הסבר את תשובתך על פי הקטע.
3. ועדת הבחירות המרכזית לכנסת פסלה לשידור תשדיר תעמולת בחירות של מפלגה מסוימת, בטענה שיש בו מסרים גזעניים המעליבים קבוצות בחברה הישראלית.
נציגי המפלגה עתרו לבית המשפט העליון בבקשה לאפשר להם להציג את התשדיר. לדבריהם, פסילת תשדיר הבחירות מונעת מהם להציג באופן ברור את המסרים והרעיונות שלהם, ובכך פוגעת ביכולתם לשכנע אזרחים לתמוך בהם ולא במפלגה אחרת.
א. ציין והצג את הזכות שוועדת הבחירות מנסה להגן עליהן. הסבר את תשובתך על פי הקטע.
ב. ציין והצג את הזכות שנפגעה, לטענת נציגי המפלגה. הסבר את תשובתך על פי הקטע.

4. החלטת בית הדין לעבודה להוציא צווים אשר יחייבו את המורים לשוב לעבודה עוררה מחלוקת בין המורים. חלק מהמורים טענו שלא יקיימו את הצווים משום שאין הם יכולים להיכנס לכתות וללמד החלטה זו מנוגדת להשקפת עולמם ושלא ניתן לדרוש ממורה ללמד ולחנך בכפיה.
- ציין והצג בשם איזה זכות מתנגדים חלק מהמורים לשוב לעבוד בבתי הספר לטענתם הסבר את דבריך על פי הקטע.
5. חצי האי גיברלטר סמוכה לספרד אך נשלטת על ידי בריטניה. לאחרונה פרץ סכסוך בין בריטניה לספרד על הדיג בקרבת חוף גיברלטר. בעקבות סכסוך זה השליכו תושבי גיברלטר, בהסכמת הבריטים, אל תוך הים לבנים גדולות. לטענת דייגים ספרדים בכך נמנעה מהם האפשרות להתקרב לאזור ולדוג דגים למחייתם, כפי שעשו הדייגים בעבר.
- ציין והצג זכות של הדייגים הספרדים שנפגעה לטענתם. הסבר כיצד זכות זו באה לידי ביטוי בקטע.
6. שר הביטחון אישר את מעצרו של שלושה נערים מאחד היישובים בשומרון, שנחשדו בפגיעה ובחבלה לרכוש של פלסטינים. עורך הדין של הנערים טען, כי הנערים לא הובאו בפני שופט, וכי מעצרו פגע בהם ובזכויותיהם. לטענתו, הם לא ראו עורך דין ולא נפגשו עם המשפחות שלהם במשך ימים ארוכים ואף לא נאמר להם באשמת מה הם מוחזקים.
- ציין והצג את הזכות של הנערים שנפגעה, לדעת עורך הדין. הסבר כיצד זכות זו באה לידי ביטוי בקטע.
7. רופא נתבע שהטיפול שהעניק לאדם מסוים פגע בבריאותו במקום לרפא אותו. במהלך המשפט ביקש הרופא להביא עדים שקיבלו ממנו בעבר אותו הטיפול, כדי שיעידו שהטיפול בהם הצליח. העדים שזומונו ביקשו שהקהל לא יהיה נוכח באולם בית המשפט בזמן שהם יעידו, אך השופט דחה את הבקשה.
- ציין והצג את הזכות שבשמה דחה השופט את בקשת העדים. הסבר כיצד זכות זו באה לידי ביטוי בקטע
8. עיריית חיפה החליטה לערוך תחרות של סרטים שעוסקים באיכות הסביבה. במסגרת תחרות זו היא תעניק לתלמידים פרס על הפקת הסרט הטוב ביותר בנושא זה. השם שנבחר לתחרות היה "האוסקר הירוק".
- לאקדמיה האמריקנית לקולנוע נודע עניין זה, והיא פנתה לעיריית חיפה בדרישה שלא להשתמש בשם "אוסקר", בטענה ששם זה הוא סימן רשום וסמל מסחרי שלה. העירייה קיבלה את הדרישה והחליטה לשנות את שם התחרות.
- ציין והצג את הזכות שעליה ביקשה להגן האקדמיה האמריקנית לקולנוע. הסבר כיצד זכות זו באה לידי ביטוי בקטע

הזכות לשוויון

- ☒ זכותו של כל אדם באשר הוא אדם לקבל יחס שווה בפני החוק ללא הבדל דת גזע לאום מין שפה מוצא, מראה חיצוני, מוגבלות מסוימת והשקפת עולם.
- ☒ אין להפלות אדם בשל זהותו, שיוכו סממן חיצוני או מגבלה כלשהי.

משימה - הזכות לשוויון:

לפניכם רשימת אירועים.

הקיפו בעיגול לגבי כל אחד האם קיימת אפליה, הבחנה או העדפה מתקנת.

1. האוניברסיטה אסרה על קבלת סטודנטים שמוצאם מהמזרח הרחוק.

אפליה / הבחנה / העדפה מתקנת

2. תושבים הגרים באזורים מסוימים בארצות הברית מסרבים להשכיר בתים לשחורים.

אפליה / הבחנה / העדפה מתקנת

3. בתי ספר באזורים של שכונות עוני מקבלים מענקים מיוחדים לתקופת זמן מוגבלת.

אפליה / הבחנה / העדפה מתקנת

4. אוניברסיטאות רבות בעולם משריינות מספר מקומות לסטודנטים בני מיעוטים.

אפליה / הבחנה / העדפה מתקנת

5. בעל מסעדה סרב לשרת זוג נכים.

אפליה / הבחנה / העדפה מתקנת

6. תלמידים מאובחנים מקבלים תוספת זמן והקלות שונות בבגרויות.

אפליה / הבחנה / העדפה מתקנת

משימה:

ציין מהי המדיניות (הבחנה / העדפה מתקנת)

1. מתן יחס שונה לאנשים שונים מכוון שיש הצדקה לשוני

2. לתקופת זמן מוגבלת, ישנה העדפה של קבוצה אחת על פני אחרת, על מנת לקדם את אותה הקבוצה שנעשה לה עוול.

ציין את המדיניות (הבחנה / העדפה מתקנת) על פי המקרה:

1. על מנת להשוות את רמת ההוראה בבתי הספר שאיכות ההוראה בהם נמוכה, העבירו אליהם במיוחד כספים נוספים למשך שנתיים

2. משרד הבריאות החליט להעניק הנחות למחירי התרופות לקשישים מכוון שהם צורכים פי שניים מכמות התרופות שאוכלוסיות צעירות צורכות.

3. במשך שנות קיום המדינה לא הקצו לבתי הספר הערביים משאבים בהתאם לצורכיהם ולכן כרגע המדינה תקציב במשך חמש שנים יותר שעות הוראה לבתי ספר ערביים.

4. החוק מתייחס באופן שונה לרוצח מבוגר לעומת ילד שרצח, משום שהקטין אינו מבין את חומרת המעשה.

5. שריון מקומות לנשים ברשימות מפלגתיות לכנסת כי בעבר הן הופלו לרעה במסגרת ז.

קרא את האירועים הבאים והשב על השאלות :

1. ראש עיר מסוים החליט להעביר תקציב מיוחד בשנתיים הבאות לבית הספר שאיכות ההוראה בהם נמוכה. בכך הוא ביקש לעזור להם להשוות את רמת ההוראה בהם לזו שבבתי הספר האחרים

הורים רבים ביקשו לדעת אילו בתי ספר יקבלו תקציב המיוחד. הם טענו שברצונם לעקוב אחרי הפעילות של בתי הספר האלה ולהבטיח שהתקציב המיוחד אכן יסייע לשיפור איכות ההוראה של ילדיהם. בתשובה לבקשתם ענה דובר העירייה שפרסום השמות של בתי הספר ייצור להם תדמית שלילית, ולכן העירייה תימנע מכך.

ציין את המדיניות (הבחנה / העדפה מתקנת) שבאה לידי ביטוי בהחלטה של ראש העיר. הסבר כיצד מדיניות זו באה לידי ביטוי בקטע.

2. מועצה אזורית פרסמה מכרז למסירת חלקות קרקע לבנייה בישוב קהילתי שבתחומה. ביישוב זה כל התושבים צמחוניים, משום שהם מתנגדים לכל פגיעה בבעלי חיים. אחד התנאים במכרז קובע כי רק אלה שיצהירו כי אינם אוכלים בשר, יוכלו לקבל חלקת קרקע. גורמים שונים פנו אל ראש המועצה וטענו כי תנאי זה פוגע בעקרון השוויון. בתשובתו ענה ראש המועצה כי ביישוב מתגוררים אך ורק צמחוניים, והתנאי נועד לשמור על אופיו הייחודי של היישוב.

ציין והצג את המדיניות (הבחנה / העדפה מתקנת) שבאה לידי ביטוי בתשובתו של ראש המועצה. הסבר כיצד מדיניות זו באה לידי ביטוי בקטע.

זכויות חברתיות

- ❖ זכויות הניתנות / מוענקות ע"י המדינה
- ❖ במטרה להבטיח קיום אנושי בכבוד / להבטיח רמת חיים בסיסית
- ❖ בדרך של הקצאת משאבים ושירותים
- ❖ היקפן ואופיין תלויים במדיניות חברתית כלכלית / במדינות דמוקרטיות רבות - זכויות אלה מוענקות בצורה מוגבלת ומדודה.

ד"ור - הזכות לקורת גג ולתנאי מגורים נאותים.

תעסוקה (זכויות עובדים ותנאי העסקה) - זכויות שהמדינה מחייבת את המעסיקים להעניק לעובדים על פי חוק.

הזכות של כל אדם לתנאי עבודה בסיסיים והוגנים, כוללת מרכיבים כגון: קביעת שכר מינימום, הגבלת מספר שעות עבודה, הבטחת שכר שווה עבור עבודה שווה, מתן ימי חופשה, הגנה מפני פיטורים שרירותיים.

חינוך (הזכות לקבל השכלה) - כדי לרכוש ידע ומיומנויות שיאפשרו לכל ילד לספק בעתיד את צרכיו ולהיות אזרח עצמאי.

בריאות (סיוע רפואי / הזכות לטיפול רפואי) - הזכות לחיות בגוף בריא ושלם ולקבל מהמדינה שירותי בריאות וטיפול רפואי בעת הצורך.

רמת חיים (תקינה סבירה ואנושית) - הזכות לחיות ברמת חיים סבירה שתאפשר לאדם קיום אנושי שיאפשר לו לנהוג כאדם חופשי המסוגל לחשוב ולקבל החלטות רציונאליות.

זכות חברתית -תעסוקה (זכויות עובדים ותנאי העסקה)

באמצע חודש אפריל בשנת 2008 בפעם הראשונה בישראל הכריזו בני נוער על סכסוך עבודה , כארבעים מלצרים, רובם תלמידי תיכון, הקימו ועד עובדים והחלו מיד לדון על הקשיים במקום העבודה שלהם: השכר הנמוך, היחס המשפיל של ההנהלה, עומס עבודה כבד ומפגעי בטיחות שסיכנו את בריאותם.

הם מקבלים מהמעסיק עד 90 שקלים ביום, ללא קשר לשעות העבודה, ללא תנאים סוציאליים המגיעים להם כחוק, וללא תלוש משכורת חוקי. הם חישבו ומצאו, שאילו המעסיק היה משלם להם שכר מינימום כחוק, הם היו מקבלים עוד כ 20 עד 30 שקלים ליום עבודה. במקום זאת, המעסיק שילם להם פחות ממה שמגיע להם, ואת היתרה שמר לעצמו.

לאחר הליך לא פשוט, שהגיע עד לתביעה בבית הדין לעבודה, הכריע בית הדין: האולם ישלם 34,098 ש"ח לכ 14 נערים- שעבדו ונוצלו ובחרו להגיש את התביעה.

זכות חברתית – דיור (קורת גג)

סיפור שמתחיל בבחורה בשם דפני ליף, עם סיום חוזה שכירות הדירה שלה בתל אביב, התקשתה לשכור דירה אחרת בשל מחירי השכירות הגבוהים. היא הקימה אוהל מגורים.

המאהל הראשון הוקם ב-14 ביולי 2011 בקצה שדרות רוטשילד בתל אביב, סמוך לכיכר הבימה, בעקבות "אירוע" (event) שיצרו דפני ליף, סתיו שפיר וחברים נוספים כשבוע קודם לכן ברשת החברתית פייסבוק, שבו הם מזמינים אנשים להצטרף אליה למאהל מחאה, אשר לימים הפך למרכז המחאה עם הזמן, הצטרפו למחאה זו ארגונים חברתיים שונים ואנשים פרטיים נוספים.

זכות חברתית - חינוך (הזכות לקבל השכלה)

כ-150 ארגונים חברתיים והורים הגישו עתירה נגד משרד החינוך בעקבות העלייה המתמדת בתשלומי ההורים לבתי הספר , לפי ההערכות, ההורים משלמים מדי שנה כ-5 מיליארד שקל לבתי הספר.

לפי העתירה סכום התשלומים אותם מתיר משרד החינוך לגבות מהורים ברחבי הארץ היום - כ-4.6 מיליארד שקל - גבוה ב-350% מהסכום שהתיר לפני כשבע שנים - כשעיקר ההתייקרות נובעת מגביית התשלומים עבור שיעורי ההעשרה (תל"ן), המהווים את החלק הגדול ביותר בדרישות התשלום לבתי הספר. כל, תשלומי ההורים זינקו פי 3.5, בעוד שמספר התלמידים עלה ב-14% בלבד.

ההורים דורשים לבטל את כל התשלומים העודפים הנגבים על ידי בתי הספר מעבר לתשלומי החובה והרשות. מדובר על תשלומים שנגבים עבור שיעורים ומגמות מיוחדות ועל רכישת טאבלטים ומחשבים ניידים שמסתכמים באלפי שקלים בשנה, בעוד שאר תשלומי ההורים המסורתיים מסתכמים בסכומים נמוכים בהרבה. בעתירה נכתב כי "זו מדיניות הרסנית אשר הולכת ומתרחקת מקווי הייסוד אשר עמדו בבסיס הקמת מערכת החינוך בישראל, ומובילה לגיבוש מערכות נפרדות לילדים שהגיעו ממשפחות בעלות ממון לכאלו שלא, ואחראית להעמקת הפערים בין תלמידים מאוכלוסיות חזקות ומוחלשות.

זכות חברתית - רמת חיים (תקינה סבירה ואנושית)

נכון לדצמבר 2017 עמדה קצבת נכות מלאה, לחסרי יכולת השתכרות, על 2,342 ₪, כאשר שכר המינימום החודשי נקבע ל-5,300 ש"ח.

לאורך השנים, כ-80% ממקבלי קצבת נכות הינם בעלי דרגת אי כושר מלאה.

הנכים החלו במאבק להשוואת קצבת הנכות לשכר המינימום.

זכות חברתית - בריאות (סיוע רפואי/ הזכות לטיפול רפואי)

הצפיפות, המחנק והיעדר המרחב האישי מכים מיד בכניסה למחלקה בבית החולים, ו"המיטה במסדרון" היא כבר מזמן סטנדרט של מיטות רבות.

לא רחוק מעמדת האחיות שוכב י', בן 97. כבר 11 ימים הוא מאושפז כאן. "בהתחלה היינו בקצה המסדרון, לאט לאט התקדמנו למקום קצת יותר מרווח".

כשאינו עוד מקום במסדרון, מציבים מיטה ליד דלת הכניסה למחלקה, מאחורי פרגוד מאולתר — מה שכבר ייחשב כ"מסדרון של המסדרון".

משימה:

ציין את הזכות החברתית:

1. לחיות ברמת חיים אנושית , היא הזכות ל_____
2. זכויות עובדים וקביעת שכר מינימום , היא הזכות ל_____
3. לכל הילדים הזכות לקבל השכלה, היא הזכות ל_____
4. לכל אדם זכות לקורת גג , היא הזכות ל_____
5. מתן תנאי עבודה סבירים , היא הזכות ל_____
6. הזכות לטיפול רפואי לאזרחים אם חלו או נפגעו, היא הזכות ל_____
7. קבלת משכנתאות והלוואות בתנאים נוחים, היא הזכות ל_____

ציין והצג מהי הזכות החברתית הבאה לידי ביטוי בקטע :

1. הממשלה החליטה להעניק באופן חד פעמי סיוע כספי נרחב לכמה חברות ובנקים שנקלעו לקשיים כספיים , כדי למנוע את סגירתם ובכדי למנוע שאזרחים רבים יהפכו למובטלים ובכך להבטיח את תנאי הקיום הבסיסיים של האזרחים.

הזכות החברתית שבא לידי ביטוי היא _____

הצג את הזכות:

2. ראש עיר קיבל מהמדינה כספים שנועדו לבניית מתקני ספורט אבל הוא העביר את הכספים הללו לעמותה של קשישים ונזקקים , שמטרתה לסייע לקשישים ולחלק מזון ובגדים לנזקקים. לדבריו של ראש העיר הוא עשה זאת כדי שהעמותה תוכל להמשיך לפעול לרווחת הקשישים והנזקקים.

ציין והצג הזכות החברתית שהעמותה מקדמת , לטענת ראש העירייה היא _____

הסבר כיצד זכות חברתית זו באה לידי ביטוי בקטע.

זכויות קבוצה (מיעוט)

זכויות הניתנות לקבוצות המיעוט האתני /לאומי השונה מזהות רוב האוכלוסייה במדינה. משום שזכויות אלה אמורות לשמר את זהותה הייחודית של הקבוצה. המדינה קובעת את היקף הענקתן ואת מידת התמיכה המוסדית בהן .

מעמד המיעוטים בישראל - ביטויי קבוצות המיעוט במרחב הציבורי והמוסדי

שפה - לשפה הערבית מעמד מיוחד בישראל. חלק מפרסומי המדינה/שלטי הכוונה/תקנות שונות מחויבות להיכתב גם בערבית

חינוך - חוק החינוך הממלכתי קובע כמטרה לחנך כל אדם לכבוד למורשתו ולזהותו התרבותית. למיעוטים השונים קיימות מערכות חינוך נפרדות המתנהלות בשפתם .

יצוג שלטוני – המיעוטים יכולים לעבוד בכל המוסדות השלטוניים כגון : שופטים , חברי כנסת .

פולחן - ימי המועד של המיעוטים מוכרים להם כימי חופשה בני העדות הלא יהודיות כפופים לשיפוט הדתי של בתי הדין על פי דתם בנושאי אישות

זכויות פוליטיות:

שייכות לכל אזרח מעצם היותו אזרח, הן תקפות רק במדינה בה הוא אזרח, מאפשרות לאדם להשתתף בשלטון ולהשפיע על קבלת ההחלטות במדינה.

זכויות הקשורות לתחום הפוליטי ולשותפות בניהול המסגרת המדינית.

זכויות פוליטיות שהן זכויות אזרח:

- הזכות לבחור ולהיבחר
- הזכות להתארגן כמפלגה המתמודדת בבחירות (מוענקות לאזרחי המדינה בלבד)

זכויות פוליטיות הנובעות מזכויות טבעיות(חופש הביטוי):

- חופש ההפגנה והמחאה
- להעביר ביקורת על השלטון

אירועים אקטואליים:

זכויות קבוצה (מיעוט) – ייצוג שלטוני

וזכות פוליטית – הזכות להיבחר

מפלגת חד"ש-תע"ל זכתה בבחירות לכנסת העשרים ואחת ב-193,442 קולות, שהם 6 מושבים בכנסת

נציגי הרשימה בכנסת :

חד"ש: איימן עודה, עאידה תומא סלימאן, עופר כסיף, יוסף ג'בארין

תע"ל: אחמד טיבי, אוסאמה סעדי

זכויות קבוצה (מיעוט) - שפה

זכויות פוליטיות הנובעות מזכויות טבעיות (חופש הביטוי)

חופש ההפגנה והמחאה וביקורת על השלטון

שוטר ירה למוות בצעיר בן 18 ממוצא אתיופי, סלומון טקה, בקרית חיים. המחלקה לחקירות שוטרים פתחה בחקירת התקרית. המשטרה מסרה כי היורה היה שוטר שלא היה בתפקיד, וכי הוא ניסה להפריד בין צעירים שהתקוטטו כששהה עם אשתו וילדיו בגן שעשועים.

כתוצאה מכך [מאות מפגינים חסמו צמתים](#) בקריית אתא, בחיפה, בב"ש וברחובות במחאה על מותו של הנער סלומון טקה שנהרג מירי שוטר. בין היתר חסמו המפגינים את כביש החוף בסמוך למחלף אולגה. המפגינים קראו: "שוטר אלים חייב להיות בפנים".

[המחאה חודשה](#) לאחר סיום השבעה על סלומון טקה. רחובות נחסמו בתל אביב במהלך צעדת אמהות מצומת עזריאלי לכיכר רבין. "אף אחד לא ייגע בילד שלי"

משימה

סיכום זכויות אדם ואזרח:

1. ציין את ארבעת סוגי זכויות אדם ואזרח.

2. ציין מהו סוג הזכות

- א. כיתוב בערבית על פתקי הצבעה בבחירות. _____
- ב. בני גנץ הקים מפלגה חדשה בשם "כחול לבן". _____
- ג. ג'מיל גו'ברן היה שופט בבית המשפט העליון. _____
- ד. הזכות להיות חופשי ולצבור רכוש ללא התערבות של אף אדם אחר. _____
- ה. הצבת שילוט עם כיתוב בערבית בדרכים בינעירוניות. _____
- ו. הזכות לבחור והזכות להיבחר. _____

משימה

סוגי זכויות אדם ואזרח:

לפניך סעיפים מתוך הכרזת האו"ם לכל באי עולם בדבר זכויות האדם.
קרא אותם, ציין בטבלה באיזה סוג זכות מדובר והצג את סוג הזכות.

- כל בני האדם נולדו בני חורין ושווים בערכם ובזכויותיהם. כולם חוננו בתבונה ובמצפון, לפיכך חובה עליהם לנהוג איש ברעהו ברוח של אחווה.
- כל אדם זכאי להשתתף בהנהלת ארצו, בין השתתפות ישירה ובין דרך הנציגות שנבחרה בבחירות חופשיות.
- רצון העם הוא היסוד לסמכותה של הממשלה. העם יביע את רצונו בבחירות כשרות, הנשנות לעיתים מזומנות.
- כל אדם זכאי לחינוך. החינוך יינתן חינם, לפחות בשלבים הראשוניים והיסודיים.
- כל אדם, ללא כל אפליה, זכאי לשכר שווה בעד עבודה שווה.
- כל אדם זכאי לרמת חיים נאותה לבריאותם ולרווחתם שלו ושל בני ביתו, לרבות מזון, לבוש, שיכון, טיפול רפואי.
- כל אדם זכאי לעזוב כל ארץ, לרבות ארצו ולחזור אל ארצו.
- לא תישלל מאדם אזרחותו דרך שרירותו, ולא תקופח דרך שרירות זכותו להחליף את אזרחותו.
- לא יהיה אדם עבד או משועבד.
- כל אדם זכאי לתנאי עבודה צודקים והוגנים ולהגנה מפני האבטלה.

זכויות חברתיות	זכויות פוליטיות	זכויות אדם / טבעיות	סוג הזכות
			<p>הצג סוג הזכות</p>
			<p>הסעיפים מתוך הכרזת האו"ם לכל באי עולם</p>

השב על השאלות הבאות:

1. במדינה מסוימת באירופה הממשלה נותנת מענקים כספיים לקבלנים הבונים בנייני מגורים להשכרה. אחד התנאים שהעמידה הממשלה לקבלת מענקים אלה הוא שהקבלנים ישכירו אחוז מסוים מהדירות תמורת תשלום סמלי, לאנשים שאינם יכולים לשלם את דמי השכירות המקובלים.

ציין והצג את **סוג הזכות** שהממשלה מבקשת לממש באמצעות המענקים. הסבר את תשובתך על פי הקטע.

2. מועצת עירייה מסוימת אישרה תקציב לבניית מתקני ספורט בעיר. כעבור שנה נחקר ראש העירייה על ידי המשטרה בחשד שהעביר כסף מתקציב זה שלא כדין לעמותה שבראשה עמד. בחקירתו במשטרה הדגיש ראש העירייה שלא לקח את הכסף לעצמו אלא העביר אותו לעמותה זו, שמטרתה לסייע לקשישים ולחלק מזון ובגדים לנזקקים. לדבריו, הוא עשה זאת כדי שהעמותה תוכל להמשיך לפעול לרווחת הקשישים והנזקקים.

ציין והצג את **סוג הזכות** שהעמותה מקדמת, לטענת ראש העירייה. הסבר את תשובתך על פי הקטע.

3. לכבוד חג הקורבן, שחוגגים המוסלמים והדרוזים, הודיעה רשות הטבע והגנים כי תערוך בשמורות הטבע סיורים וסדנאות בשפה הערבית ותפיק עלוני הסברה ומערכי הדרכה בערבית. פעילויות אלו מיועדות לחוגגים, שמבלים ונופשים בשמורות במהלך החג. המבקרים בשמורות הביעו שביעות רצון מן היוזמה, וביקשו כי הרשות תמשיך בפעילויות אלו בכל ימות השנה.

ציין והצג את **סוג הזכות** שמתממש באמצעות היוזמה של רשות הטבע והגנים. הסבר כיצד סוג הזכויות הזה בא לידי ביטוי בקטע

4. חיילת סיימה בהצטיינות קורס מקצועי יוקרתי בצה"ל. עם סיום הקורס, החיילות משובצות לתפקידים בהתאם לצינוניהן בקורס. החיילת המצטיינת פנתה אל המפקד הממונה על השיבוצים, בתלונה שלא שובצה לתפקיד שביקשה, אף שסיימה את הקורס בצינונים הגבוהים ביותר. לטענתה, היא לא קיבלה את התפקיד, רק משום שהיא פחות נאה מהבוגרות האחרות של הקורס. הממונה על השיבוצים השיב לחיילת כי "יש תפקידים שונים ברחבי הארץ, המתאימים לבוגרות הקורס. התפקיד שאת ביקשת קיים רק באזור המרכז, ואפשר לשבץ אליו רק חיילת אחת. לתפקיד זה החלטתי לשבץ חיילת מאזור המרכז, שגם היא בוגרת הקורס, משום שהצבא הכיר בזכותה לשרת קרוב לבית בגלל בעיות במשפחתה".

א. ציין והצג איזו זכות של החיילת המצטיינת נפגעה לטענתה. הסבר כיצד זכות זו באה לידי ביטוי בקטע.

ב. ציין והצג את המדיניות, שעליה ביסס הממונה על השיבוצים את החלטתו. הסבר כיצד מדיניות זו באה לידי ביטוי בקטע.

התנגשות בין זכויות

הזכויות הן יחסיות/ אינן מוחלטות – הן סותרות לא פעם זו את זו ובאף חברה אנושית הן אינן ניתנות להגשמה באורח מלא. לכן במקרה של התנגשות בין זכויות או בין זכות לאינטרס ציבורי נדרש איזון סביר בין הזכויות/ פגיעה מידתית בזכות הנפגעת.

העילות הבסיסיות המוצדקות להגבלת זכויותיו של אדם היא כאשר מימושן פוגע בזכויות הזולת או באינטרס הציבורי

משימה

בכל אחד מהמקרים הבאים ציין אלו זכויות מתנגשות
1. חיפוש במזוודה של נוסע על ידי איש ביטחון בשדה התעופה

_____ \ _____

2. הצבת תמרור הכניסה אסורה לפני גשר רעוע

_____ \ _____

3. סגירת רחוב שיש בו בית כנסת לתנועת כלי רכב בשבתות וחגים

_____ \ _____

4. המשטרה החרימה חפצים פרטיים על מנת לבדוק אם יש עליהם טביעות אצבעות שיוכלו להוביל לטרוריסט

_____ \ _____

5. הפגנה המונית פוזרה לאחר שהמפגינים הניפו שלטים שתוכנם עלבונות כלפי חברי

כנסת _____ \ _____ .

שאלת אירוע:

בעקבות עליית מחיר הדלק, הודיעו נהגי מוניות רבים, כי ישבשו את התנועה בכבישים מרכזיים באמצעות נהיגה איטית. בכך הם מבקשים להביע את דרישתם מהמשלה להוזיל את מחיר הדלק.

משרד התחבורה פנה לבית המשפט בבקשה שיאסור על הנהגים לשבש את התנועה, משום שפעולה זו תפגע באחת מהזכויות של שאר המשתמשים בכביש. בית המשפט פסק שכדי לשמור על הזכויות של כל הצדדים, יורשו נהגי המוניות לגרום שיבושים בתחבורה רק משעות אחה"צ ואילך, אך לא בשעות הבוקר, העמוסות תנועת רכבים.

- ציין והצג את הזכויות המתנגשות באירוע זה. הסבר כיצד אחת הזכויות שצינת באה לידי ביטוי בקטע.

- ציין והצג את הדרך שבה נהג בית המשפט, כדי לפתור את ההתנגשות בין הזכויות במקרה זה. הסבר כיצד דרך זו באה לידי ביטוי בקטע.

<p>חובות האדם כאדם</p>	<p>☒ להכיר בזכויותיו של הזולת/ להימנע מפגיעה בזכויות של אדם אחר</p>
<p>חובות האזרח וערכים אזרחיים</p>	<p>☒ החובה לציית לחוק ולחובות הקבועות בו (תשלום מיסים, שירות צבאי וכו')</p> <p>☒ ישנו ערך אזרחי להשתתפות בעיצוב החיים הציבוריים (הצבעה בבחירות, ביקורת השלטון, השתתפות אזרחית וכו')</p> <p>☒ ישנו ערך אזרחי בתרומה לקהילה ולמדינה</p>

איך עונים על שאלת בגרות באזרחות

שאלת ידע

שאלת ידע בבחינת הבגרות לכאורה היא מאוד פשוטה כי היא כוללת רק ידע ואינה דורשת זיהוי ומסקנות, אבל זו טעות, כי דווקא שאלת ידע עלולה להוריד הרבה נקודות.

בבגרות בפרק השני נשאלים 3 שאלות מתוך 5 - שמוגדרים "ידע פשוט", שאלות 3-7.

בשאלת ידע פשוט ישנו נושא אחד שעליו צריכים לענות. לפעמים יכול להופיע בתוך הנושא הזה דרישה לשני פרמטרים או יותר למשל - שני מאפיינים, שני גורמים, שתי הצדקות.

מומלץ להתייחס למספר הפריטים המבוקש + פריט נוסף משום שהשניים הטובים יבדקו.

**בשאלות ידע פשוטות, משתמשים בשתי צורות תשאול:
הצג אן הסבר (מילת הוראה אחת).**

הצג- התלמיד עונה בהרחבה (2-3 משפטים לפחות) על פריט הידע עליו נשאל: מציין את הפריט ומפרט את כל הידוע לו על פריט הידע מתוך חומר הלימוד.

מומלץ להרחיב ולהוסיף דוגמאות המעידות על הבנת הנושא או המושג אליו מתייחסת השאלה.

כלומר: בחלק זה של הבחינה הצגת המושג כוללת גם את ציון שמו של המושג לפני הגדרתו וגם את הידע לגבי המושג עליו נשאלו התלמידים.

הסבר – התלמיד מתבקש להתייחס למאפיינים של מושג או פריט ידע/ לקשר מסוים בין שני מושגים או ליחסי גומלין ביניהם כגון השוואה.

לדוגמא: הצג הבדל אחד בין מדיניות העדפה מתקנת לבין מדיניות הבחנה.

הערה: מומלץ להתייחס למספר הפריטים המבוקש + פריט נוסף

תשובה:

הבדלים בין העדפה מתקנת לבין מדיניות של הבחנה :

- העדפה מתקנת מוגבלת בזמן עד אשר יצטמצם הפער בין הקבוצה לה ניתנה ההעדפה ולבין שאר האוכלוסייה. לעומתה הבחנה אינה מוגבלת הזמן (תינתן כל עוד מתקיימת השונות הרלוונטי
- העדפה מתקנת הינה הטבה לקבוצה מסוימת לקבוצה מופלית, מקופחת או חלשה . הבחנה ניתנת לאנשים על בסיס אישי שהם בעלי שוני רלוונטי בעניין מסו

משימה

1. הצג שתי חובות שיש לכל אדם, שחי בחברה דמוקרטית, כלפי אחרים
2. על כל אדם החי במדינה דמוקרטית, מוטלות חובות כאדם וכאזרח. הצג שתי חובות המוטלות על האדם כאזרח.
3. הצג מהי הזכות להליך הוגן. הסבר שני כללים שנועדו להבטיח את הזכות להליך הוגן.

איך עונים על שאלת בגרות באזרחות

שאלת עמדה

שאלת עמדה תופיע בפרק הרביעי בשאלות האחרונות - שאלות 20, 21.

לשאלת עמדה 3 שלבים:

- א. טענה - הצגת עמדתך באופן ברור.
- ב. הנמקת עמדתך – הצג נימוק לעמדתך המבוסס על מושגים וידע מלימודי האזרחות.
- ג. הנמקת העמדה המנוגדת – הצג נימוק לעמדה המנוגדת לעמדתך, המבוסס על מושגים וידע מלימודי האזרחות.

שלבים בבניית תשובה

שלב מקדים:

1. זיהוי הנושא המרכזי בו עוסקת השאלה והבנת הסוגיה השנויה במחלוקת.
2. הצפת מושגים שונים, מתוך החומר שנלמד בשיעורי האזרחות, הקשורים לנושא השאלה ורלוונטיים לסוגיה שבמחלוקת
3. מיון פריטי המידע והמושגים ע"פ סוגי הטענות האפשריים (בעד / נגד)
4. בחירת הנימוקים המשכנעים ביותר בעד ונגד.

שלב כתיבת התשובה:

טענה:

הטענה חייבת להתבסס על הסוגיה השנויה במחלוקת שמופיעה בשאלה.
על התלמידים להציג עמדה התומכת בטענה או עמדה המתנגדת לה.

א. *אני חושב/אני חושבת... / אני חושב / אני חושבת*

א

אני מתנגד / אני שולל / אני סבור ש... + הטענה המוצגת

הטענה המוצגת / אני חושב/אני חושבת ש... + הטענה המוצגת

שני נימוקים:

נימוקים שבאמצעותם ניתן לבסס את הטענה

נימוק אחד מרכזי התומך בעמדת התלמיד

נימוק אחד מרכזי התומך בעמדה הפוכה לעמדת התלמיד

ב. *ציון מועיל התומך + הצג המועיל + הסבר אישי / להוכיח את טענתו*

נימוק.

ד. *ציון מועיל מנוגד + הצג המועיל + הסבר אישי / להוכיח את טענתו*

נימוק.

לדוגמא:

"מדינת ישראל מממנת חיסונים נגד מחלות מידבקות לכל ילד , אך מסיבות שונות לא כל ההורים מחסנים את ילדיהם."
יש הטוענים שהמדינה צריכה לחייב בחוק כל הורה לחסן את ילדיו ויש המתנגדים לכך.

1. זהה את הנושא המרכזי בו עוסקת השאלה. **חיסונים נגד מחלות מדבקות**
2. מהי הסוגיה השנויה במחלוקת ?

האם המדינה צריכה או אינה צריכה לחייב בחוק שכל הורה יחסן את ילדיו?

ציינו מושגים מתחום לימודי האזרחות המנוגדים לסוגיה ?	ציינו מושגים מתחום לימודי האזרחות התומכים בסוגיה ?

א. אני בעד המדינה , לדעתי צריק לחייב בחוק כל הורה לחסן את ילדיו
ב. חייב ובטחון - זכותו של כל אדם שאף אחד לא יפגע בחייו ובאפו .

וחובת המדינה להגן על כל בני האדם החייב בשטחה מפני פגיעה בחייהם ובאופט בידי אחרים.

כאשר הורה לא מחסן את ילדיו הוא מסכן את בריאותם וחייהם הם עלולים להדבק ואף להדביק אחרים ולסכן את חייהם ובריאותם של הסובבים אותם כאן , בבית הספר ובכל מקום.

ג. חרות - לכל אדם זכות להחליט / לפעול / לבחור/ לעצב את אישיותו על פי רצונו החופשי ואין לשלול את חירותו של אדם על ידי מעצר או על ידי הגבלת חופש המחשבה והפעולה שלו .

זכותו של כל הורה להחליט ולבחור באופן עצמאי האם לחסן את ילדיו או לא לחסנם מפני שהמדינה תחייב אותו על פי החוק , החוק מאביל את חופש הפעולה ורצון ההורה.

משימה

1. "במדינות מסוימות חל איסור על לבישת לבוש שיש בו סממנים מסורתיים או דתיים במרחב הציבורי."

יש התומכים באיסור זה ואילו אחרים מתנגדים לה

- א. הצג את טענתך- הבע את עמדתך בעניין בבירור.
- ב. הצג נימוק אחד מרכזי התומך בעמדתך ומתבסס על מושגים/ ערכים/ נושאים מתחום האזרחות.
- ג. הצג נימוק אחד מרכזי התומך בעמדה הפוכה לעמדתך ומתבסס על מושגים / ערכים/ נושאים מתחום האזרחות.

2. "הכנסת אישרה חוק שיאפשר לחברי הכנסת להשעות מתפקידו כל חבר כנסת מכהן שמעודד טרור או מסית לאלמות ולכן יש צורך שלפחות תשעים מתוך מאה עשרים חברי כנסת יתמכו בהשעיה."

יש התומכים בחוק זה ואילו אחרים מתנגדים לה

- א. הצג את טענתך- הבע את עמדתך בעניין בבירור.
- ב. הצג נימוק אחד מרכזי התומך בעמדתך ומתבסס על מושגים/ ערכים/ נושאים מתחום האזרחות.
- ג. הצג נימוק אחד מרכזי התומך בעמדה הפוכה לעמדתך ומתבסס על מושגים / ערכים/ נושאים מתחום האזרחות.